

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 440/2023-38

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľiek [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej zákonnou zástupkyňou [REDACTED], oboch právne zastúpených advokátkou JUDr. Annamáriou Vozárik, Krivá 3, Košice, proti postupu Mestského súdu Košice (pôvodne Okresného súdu Košice I) v konaní vedenom pod sp. zn. K1 21 P 71/2016 (pôvodne pod sp. zn. 21 P 71/2016) a Krajského súdu v Prešove (pôvodne Krajského súdu v Košiciach) pod sp. zn. 23 CoP 50/2023 (pôvodne pod sp. zn. 8 CoP 32/2023) takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 21 P 71/2016 **bolo porušené** základné právo sťažovateľiek na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitostí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľkám **priznáva** finančné zadost'učinenie **každaj** v sume **3 500 eur**, ktoré im **je** Mestský súd Košice **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Mestský súd Košice **je povinný** nahradiť sťažovateľkám trovy konania v sume **467,42 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľiek do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti **nevýhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľiek a skutkové okolnosti veci

1. Sťažovateľky sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 19. júla 2023 domáhajú vyslovenia porušenia základného práva

na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom všeobecných súdov v napadnutom konaní označeným v záhlaví tohto rozhodnutia.

1.1. Uznesením ústavného súdu č. k. I. ÚS 440/2023 z 15. augusta 2023 bola ústavná sťažnosť sťažovateľiek prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

2. Ústavný súd považuje za potrebné hneď v úvode ozrejmiť, že od 1. júna 2023 nastali viaceré zmeny v organizácii všeobecných súdov, ich príslušnosti a obvodov (tzv. nová súdna mapa). Podľa § 18m ods. 1 zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov sa Okresný súd Košice I od 1. júna 2023 označuje ako Mestský súd Košice (ďalej len „mestský súd“). V zmysle § 3 ods. 5 písm. c) Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“) je na konanie o odvolaní proti rozhodnutiu vo veciach podľa prvej hlavy a tretej hlavy druhej časti, tretej časti a štvrtej časti vydanému okresným súdom so sídlom v obvode Krajského súdu v Košiciach príslušný Krajský súd v Prešove. Zohľadňujúc uvedené zmeny súvisiace s nadobudnutím účinnosti novej súdnej mapy, ústavný súd ďalej v texte tohto rozhodnutia označuje Okresný súd Košice I ako „okresný súd“ a Krajský súd v Košiciach ako „krajský súd“, pokiaľ ide o ich postup a úkony realizované do 31. mája 2023.

3. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka v 1. rade (matka) sa návrhom doručeným okresnému súdu 23. mája 2016 domáhala zvýšenia výživného na maloletú sťažovateľku zo sumy 30 % sumy životného minima pre nezaopatrené nepľnoleté dieťa, určeného pôvodne rozsudkom okresného súdu č. k. 11 P 28/2014-189 zo 6. októbra 2015, na sumu 300 eur mesačne, ktoré je otec [REDAKOVANÉ] (ďalej len „otec“) povinný prispievať na jej výživu vždy do 15. dňa v mesiaci vopred k rukám matky. Rovnako žiadala priznať vzniknuté dlžné výživné.

4. Rozsudkom (v poradí prvým) č. k. 21 P 71/2016-92 okresný súd zvýšil výživné zo strany otca z 30 % zo sumy životného minima na sumu 200 eur mesačne od 23. mája 2016 do budúca a určil dlžné výživné v sume 1 892 eur, ktoré povolil otcovi splácať spolu s bežným výživným v mesačných splátkach po 80 eur až do zaplatenia. Uznesením krajského súdu č. k. 8 CoP 278/2017-170 z 28. marca 2018 bol predmetný rozsudok okresného súdu zrušený a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie.

5. Na pojednávaní uskutočnenom 2. marca 2022 okresný súd vyhlásil (v poradí druhý) rozsudok č. k. 21 P 71/2016, ktorým zvýšil výživné zo strany otca na maloletú sťažovateľku zo sumy 30 % sumy životného minima na nezaopatrené nepľnoleté dieťa na sumu 200 eur mesačne za obdobie od 23. mája 2016 do 31. augusta 2019 a za obdobie od 1. septembra 2019 do budúca na sumu 250 eur mesačne. Dlžné výživné vzniknuté za obdobie od 23. mája 2016 do 28. februára 2022 v sume 12 141,31 eur uložil otcovi zaplatiť do 15 dní od právoplatnosti rozsudku. Proti predmetnému rozsudku podal otec odvolanie.

6. Následne krajský súd postúpil vec Krajskému súdu v Prešove ako súdu funkčne príslušnému podľa § 3 ods. 5 písm. b) CMP, o čom upovedomil sťažovateľku oznámením zo 14. júla 2023. Podľa zistení ústavného súdu bolo konanie ďalej vedené pod sp. zn. 23 CoP 50/2023,

pričom Krajský súd v Prešove o odvolaní otca rozhodol rozsudkom č. k. 23 CoP 50/2023-537 zo 17. augusta 2023 tak, že prvoinštančný rozsudok potvrdil ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) v spojení s § 2 ods. 1 CMP.

II.

Argumentácia sťažovateľiek

7. Sťažovateľky v ústavnej sťažnosti namietajú neprimeranú dĺžku napadnutého konania trvajúceho takmer 7 rokov a 2 mesiace, ktoré dosiaľ nebolo právoplatne skončené napriek jeho privilegovanému charakteru. Uvádzajú, že ide o konanie, ktoré tvorí bežnú rozhodovaciu agendu všeobecných súdov, pričom nemožno uvažovať ani o skutkovej zložitosti veci. Ani zrealizovanie jedného výsluchu otca maloletého dieťaťa vykonaného prostredníctvom dožiadaného orgánu v Spojenom kráľovstve Veľkej Británie a Severného Írska (ďalej len „Veľká Británia“) neodôvodňuje vedenie konania v takej ústavne neakceptovateľnej dĺžke, ktorá je spôsobená nečinnosťou a nesústreďeným postupom konajúcich súdov. Uvedené predlžuje stav právnej neistoty sťažovateľiek, pričom vzhľadom na postúpenie veci Krajskému súdu v Prešove nemožno očakávať, že o odvolaní otca bude rozhodnuté v dohľadnej dobe.

8. S ohľadom na uvedené sťažovateľky navrhujú, aby ústavný súd po prijatí ich ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie nálezom vyslovil porušenie ich práv označených v bode 1 postupom okresného súdu a krajského súdu v napadnutom konaní a mestskému súdu a Krajskému súdu v Prešove prikázal konať bez zbytočných prietahov. Súčasne žiadajú, aby im ústavný súd priznal finančné zadost'učinenie každej v sume 10 000 eur, ako aj náhradu trov konania.

III.

Vyjadrenie mestského súdu, Krajského súdu v Prešove a replika sťažovateľiek

III.1. Vyjadrenie mestského súdu

9. Mestský súd vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti č. k. č. 1SprV/699/2023 z 24. októbra 2023 po chronologickom opise priebehu konania uznal existenciu zbytočných prietahov v období od apríla 2018 do decembra 2018 a následne od januára 2019 do septembra 2019. Uviedol, že dĺžka konania bola ovplyvnená skutočnosťou, že otec maloletého dieťaťa žije a pracuje v zahraničí, s čím bola spojená potreba pribratia prekladateľa na účel vyhotovenia prekladu písomností do cudzieho jazyka, a tiež samotným správaním účastníkov konania, na základe žiadostí ktorých boli odročené pojednávania. V závere poznamenal, že sťažovateľkami požadovanú sumu primeraného finančného zadost'učinenia považuje za neprimeranú.

III.2. Vyjadrenie Krajského súdu v Prešove

10. Ústavný súd si vyžiadal vyjadrenie k dôvodom ústavnej sťažnosti od Krajského súdu v Prešove, ktorému bola v dôsledku zmeny funkčnej príslušnosti v mimosporových konaniach postúpená 19. júla 2023 vec sťažovateľiek a v danom čase teda disponoval súdnym spisom. K svojmu vyjadreniu č. k. 396/23 z 19. septembra 2023 pripojil aj stanovisko zákonného sudcu [REDAKOVANÉ], ktorý zdôraznil, že po postúpení veci bolo o odvolaní otca rozhodnuté bezodkladne rozsudkom vyhláseným 17. augusta 2023, pričom súdny spis bol následne vrátený mestskému súdu

24. augusta 2023. Poznamenal, že sa nemôže vyjadriť k postupu krajského súdu v období do 31. mája 2023.

III.3. Replika sťažovateliek

11. Sťažovateľky v replike doručenej ústavnému súdu 21. novembra 2023 v podstate zotrvali na dôvodoch svojej ústavnej sťažnosti a vo vzťahu k argumentom mestského súdu uviedli, že je neprípustné, aby konanie týkajúce sa starostlivosti o maloleté dieťa trvalo takmer 7 rokov, pričom túto neprimeranú dĺžku konania nemohla ovplyvniť ani tá skutočnosť, že otec pracuje a zdržiava sa v zahraničí, v dôsledku čoho vyvstala potreba ustanovenia prekladateľa do konania. Ďalej poukázali na konkrétne obdobia nečinnosti súdu prvej inštancie a uviedli, že požadovaná suma finančného zadosťučinenia je adekvátna ústavne neakceptovateľnej dĺžke namietaného konania.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

12. V súvislosti s namietaným porušením základného práva sťažovateliek na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) ústavný súd vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v zmysle ktorej je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04).

13. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z čl. 12 CMP, ktorý určuje, že súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania účastníkov konania a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku a Civilného mimosporového poriadku so zohľadnením osobitostí jednotlivých druhov konaní tvoriacich predmet úpravy týchto poriadkov.

14. Podľa § 2 ods. 1 CMP na konania podľa tohto zákona (civilné mimosporové konania) sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak. Povinnosť súdu konať v civilnom mimosporovom konaní bez prietahov je vyjadrená napr. aj v § 30 CMP, podľa ktorého po začatí konania postupuje súd v súčinnosti s ostatnými subjektmi konania tak, aby bola vec v čo najkratšom čase prejednaná a rozhodnutá, ďalej v § 31 CMP, podľa ktorého súd pokračuje v konaní, aj keď sú účastníci nečinní, ale aj v § 34 CMP, ktorým je vylúčená aplikácia ustanovení Civilného sporového poriadku o koncentrácii konania (vrátane sudcovskej koncentrácie konania).

15. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri poskytovaní ochrany práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorého obsahové

komponenty sú v zásade identické s obsahom základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, uplatňuje kritérium významu veci z pohľadu sťažovateľa a v tejto súvislosti diferencuje posudzovanie primeranosti plynulosti konania do troch skupín; ide o konania vyžadujúce primeranú rýchlosť, osobitnú rýchlosť alebo výnimočnú rýchlosť (m. m. III. ÚS 254/2015, III. ÚS 181/2011, II. ÚS 276/2020).

16. Ústavný súd zdôrazňuje, že práve v konaniach, ktorých predmetom je rozhodovanie vo veciach starostlivosti súdu o maloletých, sa zo strany všeobecných súdov vyžaduje efektívne vedenie konania s mimoriadnou pozornosťou a postup súdu s osobitnou rýchlosťou (obdobne I. ÚS 500/2019). V tejto súvislosti poukazuje na judikatúru ESĽP, z ktorej vyplýva, že prípady týkajúce sa starostlivosti o deti je nevyhnuté prejednávať so všetkou rýchlosťou (pozri rozsudok vo veci Fiala proti Českej republike z 18. 7. 2006, bod 76, porovnaj tiež rozsudky vo veciach Nuutinen proti Fínsku z 27. 6. 2000, Voleský proti Českej republike z 29. 6. 2004). S ohľadom na uvedené tak povaha napadnutého konania odôvodňovala zo strany ústavného súdu prísnejšie hodnotenie jeho priebehu z toho hľadiska, či v ňom nečinnosťou alebo neefektívnou činnosťou konajúceho súdu nedošlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľiek podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a ich práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

17. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní boli spôsobené zbytočné prietahy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) a s judikatúrou ESĽP (rozsudok vo veci Frydlander v. Francúzsko z 27. 6. 2000, sťažnosť č. 30979/96) zohľadňuje v rámci okolností konkrétneho prípadu tri základné kritériá, ktorými sú (1) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu. V rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (rozsudok ESĽP vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko, m. m. II. ÚS 32/02, III. ÚS 241/2017, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií preto hodnotil aj ústavnú sťažnosť sťažovateľiek.

Právna a faktická zložitosť veci

18. Pokiaľ ide o prvé kritérium, t. j. právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd uvádza, že predmetom napadnutého konania bolo rozhodovanie o zmene (zvýšení) výživného pre maloletú sťažovateľku, čo nepochybne tvorí štandardnú a početnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Namietané konanie preto nemožno považovať za právne zložité.

19. V súvislosti s faktickou (skutkovou) zložitosťou veci ústavný súd konštatuje, že otec maloletej sťažovateľky sa od začiatku konania zdržiaval a pracoval v zahraničí (vo [REDAKOVANÉ]), pričom so súdom komunikoval výlučne prostredníctvom e-mailov, avšak odmietal oznámiť miesto svojho pracoviska, zamestnávateľa a výšku svojho príjmu. Súčasne konajúcemu súdu neoznámil ani adresu svojho bydliska vo [REDAKOVANÉ], preto súd na základe informácie od matky vyhotovil dožiadanie a príslušné orgány vo Veľkej Británii požiadal o uskutočnenie výsluchu otca na účel zistenia jeho majetkových pomerov. Keďže okresný súd nedisponoval správnou aktuálnou adresou otca ani jeho telefónnym číslom, bolo potrebné dožiadanie zopakovať. V dôsledku uvedeného bolo nevyhnutné pribrať do konania aj prekladateľa a realizovať úkony spojené s doručovaním do cudziny. Všetky uvedené okolnosti mali jednoznačne vplyv na dĺžku konania a z tohto pohľadu

možno predmetnú vec vnímať ako skutkovo komplikovanejšiu, čo ústavný súd primerane zohľadnil pri rozhodovaní o priznaní finančného zadosťučinenia (napr. IV. ÚS 135/2013, II. ÚS 4/2021).

Správanie sťažovateľiek

20. Ďalším ústavným súdom posudzovaným kritériom je správanie sťažovateľiek v napadnutom konaní. Po dôkladnom oboznámení sa s obsahom spisu ústavný súd konštatuje, že v správaní sťažovateľiek nezistil žiadne významné skutočnosti, ktoré by prispeli k predĺženiu namietaného konania. Na výslovnú žiadosť sťažovateľky v 1. rade bolo pojednávanie odročené iba v jednom prípade (pojednávanie nariadené na 24. november 2016 bolo odročené na 28. február 2017, pozn.), čo podľa názoru ústavného súdu zásadným spôsobom neovplyvnilo dĺžku konania, tak ako to tvrdí mestský súd.

Postup okresného súdu a krajského súdu

21. Ako tretie kritérium rozhodné pre posúdenie vzniku zbytočných prietahov ústavný súd napokon hodnotil samotný postup konajúcich súdov v napadnutom konaní. V tomto smere považuje za nevyhnutné pripomenúť, že povaha napadnutého konania podmieňovala prísnejšie hodnotenie jeho priebehu ústavným súdom z toho hľadiska, či v ňom došlo nečinnosťou alebo neefektívnou činnosťou k zbytočným prietahom (m. m. I. ÚS 419/2015, III. ÚS 263/2016).

22. Ešte pred tým, ako ústavný súd pristúpi k podrobnejšej analýze priebehu namietaného konania, musí uviesť, že už jeho samotná dĺžka v trvaní takmer 7 rokov sa aj s ohľadom na jeho predmet (zmena výživného pre maloleté dieťa) javí ako neprimeraná a ústavne neakceptovateľná.

23. Po dôkladnom oboznámení sa s obsahom predloženého súdneho spisu ústavný súd konštatuje, že podstatný podiel na predĺžení namietaného konania má nepochybne okresný súd. Ako už bolo zmienené, priebeh konania bol síce už od jeho úvodu ovplyvnený nespoluprácou a nekontaktnosťou otca, ktorý odmietol špecifikovať svoje majetkové pomery a oznámil ich súdu až 7. októbra 2021 pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty, avšak samotný postup okresného súdu predovšetkým v období po zrušení jeho (v poradí prvého) rozsudku z 12. apríla 2017 nemožno označiť inak ako zdĺhavý a vyznačujúci sa viacerými obdobiami absolútnej nečinnosti. Konkrétne ústavný súd identifikoval nečinnosť okresného súdu v trvaní približne 8 mesiacov v období od 10. apríla 2018, keď mu krajský súd vrátil spis na ďalšie konanie, až do 19. decembra 2018, keď bolo nariadené pojednávanie. Následne po uskutočnení pojednávania 30. januára 2019 trvalo okresnému súdu približne 8 mesiacov, kým pristúpil k vyhotoveniu dožiadania adresovaného príslušnému súdu vo Veľkej Británii, pričom o spôsobe jeho vybavenia sa informoval e-mailom až 22. apríla 2020. V ďalšej fáze konania sa okresný súd v dôsledku odpovede dožiadanych orgánov zameril na zisťovanie správnej adresy otca, vypracovanie nového dožiadania adresovaného určenému orgánu vo Veľkej Británii a vykonávanie úkonov spojených s pribratím prekladateľky do konania a rozhodovaním o jej odmene, pričom pojednávanie vo veci sa uskutočnilo až 9. novembra 2021.

24. Priebeh konania bol súčasne poznačený aj neefektívnou a nesústrednou činnosťou okresného súdu, keďže jeho rozsudok č. k. 21 P 71/2016-92 z 12. apríla 2017 bol uznesením krajského súdu č. k. 8 CoP 278/2017 z 28. marca 2018 zrušený z dôvodu nedostatočne zisteného skutkového stavu (pokiaľ išlo o zmenu majetkových pomerov otca a maloletej sťažovateľky v porovnaní s poslednou úpravou o výživnom, pozn.) a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie. Súčasne v dôsledku

pochybenia okresného súdu pri doručovaní rozsudku z 2. marca 2022 mu krajský súd vec vrátil prípisom ako predčasne predložený, pričom po náprave uvedeného nedostatku bol súdny spis opätovne predložený odvolaciemu súdu na účel rozhodnutia o odvolaní otca až 31. januára 2023.

25. Napriek tomu, že priebeh napadnutého konania bol v rokoch 2020 a 2021 nepochybne poznačený aj objektívnou skutočnosťou spojenou s pandemickou situáciou spôsobenou ochorením COVID-19 a naň nadväzujúcimi zákonnými obmedzeniami vydanými v záujme zamedzenia šírenia tohto ochorenia, ústavný súd pripomína, že uvedené nemôže byť univerzálnym dôvodom na nekonanie súdov, čo platí najmä vo veciach, ktoré odklad neznesú. Osobitne je potrebné poukázať na § 1 ods. 1 písm. g) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 24/2021 Z. z. o vykonávaní pojednávaní, hlavných pojednávaní a verejných zasadnutí v čase mimoriadnej situácie a núdzového stavu, podľa ktorého sa v čase mimoriadnej situácie alebo núdzového stavu vykonávajú pojednávania, hlavné pojednávania a verejné zasadnutia vo veciach starostlivosti o maloletých vrátane výkonu rozhodnutia. Epidemiologickú situáciu preto ústavný súd nepovažoval za dôvod na ospravedlnenie nečinnosti okresného súdu v predmetnom období (obdobne napr. III. ÚS 421/2020, III. ÚS 206/2021), avšak súčasne je potrebné uznať, že daná situácia ovplyvnila činnosť dožiadaných orgánov vo Veľkej Británii, keďže tieto 22. apríla 2020 informovali okresný súd, že výsluch otca nebolo možné zrealizovať práve v dôsledku obmedzení spojených s ochorením COVID-19.

26. Na podklade skutočností uvedených v bodoch 23 a 24 tohto nálezu ústavný súd konštatuje, že okresný súd v napadnutom konaní nezvolil taký procesný postup, ktorý by smeroval k rýchlemu rozhodnutiu vo veci samej, a tým aj k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľky nachádzali. V tomto smere sa žiada dodať, že iba rýchla ochrana subjektívnych práv môže byť dostatočne spravodlivá a účinná, šetriaca náklady nielen účastníkov konania, ale aj samotného súdu a pôsobí aj preventívno-výchovne či stabilizujúco a dôveryhodne na ostatných občanov (obdobne IV. ÚS 135/2021).

27. Po komplexnom posúdení všetkých okolností daného prípadu a zohľadnení celkovej dĺžky napadnutého konania (takmer 7 rokov), ktorá je vzhľadom na predmet konania a jeho význam pre sťažovateľky ústavne neakceptovateľná a neospravedlniteľná, ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu boli v napadnutom konaní spôsobené zbytočné prieťahy, čím došlo k porušeniu základného práva sťažovateľiek podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj ich práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výrokovej časti nálezu).

28. Pokiaľ ide o namietaný postup krajského súdu, ústavný súd nepovažoval dĺžku odvolacieho konania za nesúladnú so základným právom sťažovateľiek na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru). Spis bol totiž krajskému súdu po odstránení všetkých nedostatkov spojených s doručovaním prvoinštančného rozsudku predložený 31. januára 2023, pričom v dôsledku zmien spojených s novou súdnu mapou bola vec 19. júla 2023 postúpená funkčne príslušnému Krajskému súdu v Prešove, ktorý, ako už bolo uvedené, rozhodol o odvolaní otca veľmi promptne rozsudkom zo 17. augusta 2023. V tejto súvislosti je potrebné poznamenať, že krajský súd vo veci koná ako odvolací súd, ktorého úlohou je posúdiť vecnú správnosť odvolaním napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie, preto krajský súd spravidla nevykonáva vo veci procesné úkony (§ 378 a nasl. CSP) a nie je povinný ani nariadiť pojednávanie (§ 385 CSP). To však nevyhnutne neznamená, že sa vecou nezaoberá a je nečinný

(obdobne II. ÚS 481/2020). V tejto časti preto ústavnej sťažnosti sťažovateľiek nebolo vyhovené (bod 4 výroku tohto nálezu).

V.

Príkaz konať a priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

29. Vzhľadom na skutočnosť, že namietané konanie už bolo v čase rozhodovania ústavného súdu právoplatne skončené rozsudkom Okresného súdu Košice I č. k. 21 P 71/2016-425 z 2. marca 2022 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Prešove č. k. 23 CoP 50/2023-537 zo 17. augusta 2023, ústavný súd nevyhovel návrhu sťažovateľiek na uloženie príkazu mestskému súdu a Krajskému súdu v Prešove konať bez zbytočných priet'ahov (bod 4 výroku tohto nálezu). Navyše, sťažovateľky vo svojej replike s ohľadom na aktuálny stav konania samy od tejto svojej požiadavky formulovanej v petite ústavnej sťažnosti upustili.

30. Ústavný súd v danom prípade pri rozhodovaní o návrhu sťažovateľiek na priznanie primeraného finančného zadost'učinenia vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na okolnosti prípadu. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, považoval za spravodlivé priznať každej zo sťažovateľiek finančné zadost'učinenie v sume 3 500 eur (bod 2 výroku tohto nálezu). Vo zvyšnej časti návrhu sťažovateľiek na priznanie finančného zadost'učinenia nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu). Pri rozhodovaní nemohol nechať bez povšimnutia aj fakt, že ústavnú sťažnosť podali sťažovateľky až vo fáze, keď sa vec nachádzala už na Krajskom súde v Prešove, ktorý o odvolaní otca rozhodol v podstate jeden mesiac po podaní ústavnej sťažnosti. Sťažovateľky počas celkovej dĺžky namietaného konania pritom neupozornili okresný súd na vznik zbytočných priet'ahov písomnou či telefonickou urgenciou vrátane sťažnosti predsedovi súdu. Aj napriek tomu, že judikatúra ústavného súdu, ako aj judikatúra ESLP nepovažuje sťažnosť predsedovi okresného súdu za účinný prostriedok nápravy, sťažovateľkám je potrebné vytknúť zmienenú pasivitu, keďže sa ani len nepokúsili o odstránenie zbytočných priet'ahov.

VI.

Trovy konania

31. Ústavný súd priznal sťažovateľkám (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania celkom v sume 467,42 eur (bod 3 výroku tohto nálezu).

32. Pri výpočte náhrady trov právneho zastúpenia ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Sťažovateľkám vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby realizované v roku 2023 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) á 104,34 eur a režijný paušál á 12,52 eur. Zohľadnením § 13 ods. 2 vyhlášky, podľa ktorého sa základná sadzba tarifnej odmeny zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb, celková suma náhrady trov konania predstavuje sumu 467,42 eur (4 x 104,34 eur + 4 x 12,52 eur).

33. Priznanú náhradu trov konania je mestský súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľiek (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označenej v záhlaví tohto nálezu, a to do dvoch mesiacov od jeho právoplatnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 29. novembra 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu